

מראי מקומות - סוכה

ד:

פחותה מי' וחקק בה והשלימה לי', ויש משפת החקק ולכותל ג' טפחים, דלא שמה דירה סרוחה, דבאמצע יש י' טפחים, ופסול משום דלית לי' דפנות י', ומנ"ל דפסול אי לאו הלימוד, והניח בצע"ג על הפני' [ואולי שייך לומר דכיון דהדפנות אינם אצל המקום שאינו דירה סרוחה, א"כ י"ל דהסוכה אין בה דפנות]. ובערוך לנו כ' לחדש דבאמת קו' הגמ' היא להיפוך, מ"ש דכשר אם הוא למעלה מי', דלמא דירה סרוחה היא אפי' למעלה מי', שהרי קומת אדם בינוני גבוה טפי מי' טפחים, וע"ז מתרץ דנלמד מכפרת, דילפי' משם דלמעלה מי' רשות אחרת היא שירדה שכינה עד לשם, אלמא דחלוק מדירת בני"א, ולכן כיון דהוא למעלה מי' כשר.

ד. ארון ט' וכפורת טפח הרי כאן עשרה

כ' המנחת חינוך (צ"ה, י'), דלכאו' סוגיין אתי' רק למ"ד ביומא (עב): דארון הי' עשרה ומשהו, דלמ"ד ארון הי' אחד עשר, א"כ לימא דסוכה צריכה להיות אחד עשר, אע"כ דסוגיין ס"ל כמ"ד התם ארון עשרה (וכ"כ הריטב"א ותוס' ישנים ביומא, וע"ע בתו"י מש"כ לבאר הסוגיא שם באו"א). אבל עדיין צ"ע, דהא עכ"פ צריך להיות עשרה ומשהו, ולקולא לא אמרי' דבפורתא לא דק, א"כ צריכה להיות הסוכה עשרה טפחים ומשהו. עוד הק' למסקנת הגמ', דילפי' מכרובים דגדפיהו עלוי רישייהו קיימי ומראשם יש י' טפחים, דלפי"ז ג"כ לא מוכח דצריך י', דבאמת הי' פחות משהו, כיון דהארון עצמו הי' ומשהו [ולכאו' בזה באמת יש לומר דלחומר לא דק], והניח בצ"ע.

ה. הרי כאן עשרה

יש לעי', מהו הלימוד מארון, ולכאו' הפשטות הוא דלומדים מהא דארון, די' טפחים נחשב לרשות, והסוכה נמי צריכה להיות רשות, וא"כ ממילא צריכה להיות י' טפחים. ומש"כ תוס' דמכאן נלמד ג"כ למחיצות שבת, הביאור הוא דכיון דנלמד מכאן הגדר של "רשות", א"כ ממילא המחיצות של שבת ג"כ צריכות להיות י', כדי לחצוץ הרשויות מהדדי, דאם אינה חוצצת הרשות אינה מחיצה. וע"ז הק' הגמ' לקמן בעמוד ב', דאם צריך שיהא סוכה רשות בפנ"ע, מהכ"ת דצריך חלל י' מלבד הסכך. ולכאו' קו' הגמ' היא, דאולי גם הסכך יהי' יכול להיות חלק מהרשות, ומהכ"ת דצריך חלל י' כדי להיות נחשב רשות. אבל רש"י כ', דכיון דמארון וכפורת נלמד, דלמא הי' טפחים הם בהדי סככה כי ארון וכפורת. וק', הא כל הלימוד מארון וכפורת הי' רק דלמעלה מי' היא רשות אחרת, ולכאו' אין שייך כלל להא דיש חלל בתוך הארון, הא אפי' אם לא הי' שום חלל בתוך הארון היינו לומדים דלמעלה מי' הוא רשות אחרת, דהשכינה שורה רק שם, ולכאו' איננו לומדים כלל מה"רשות" של הארון, וצ"ע.

א. א"ל רבא בעינן מחיצות הניכרות

ע' בפני יהושע (ד"ה ולולא דמסתפינא) דציידד לומר דפסול זה דמחיצות הניכרות פסול דרבנן הוא. וע' בריטב"א מש"כ בענין מחיצות הניכרות דסוכה ובענין מחיצות הניכרות דשבת.

ב. נעץ ד' קונדיסין וסיכך על גבן וכו'

וציידדה הגמ' דאולי על שפת הגג כשרה לדברי הכל. והק' תוס', מ"ש מהא דאמרי' לעיל גבי עמוד דפסול משום דבעינן מחיצות הניכרות, ותי' דחשיב מחיצות ניכרות טפי, משום דניכרות בבית. ויש לחקוק, האם כוונת תוס' לומר דהדין דבעינן מחיצות הניכרות הוא דין בדיני סוכה, והגם דאין המחיצות על גבי הגג, מ"מ כיון דניכרות בבית ממילא יכולים להשתמש בהם גם לסוכה על גבי הגג, או דלמא אין הנידון בהל' סוכה, אלא בהל' גוד אסיק, ומה שהגמ' לעיל פסלה סוכה ע"ג עמוד משום דכשאין בה מחיצות ניכרות, אין זה פסול מדיני הסוכה, אלא דכיון דאין בה מחיצות ניכרות, שוב לא אמרי' בה גוד אסיק. וע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (סוכה ד', י"א) דביאר בדעת הרמב"ם באופן השני, דהרמב"ם ס"ל דדין הוא בדיני גוד אסיק דצריך מחיצות ניכרות, ולכן פסק לדבר פשוט דנעץ קונדיסין על שפת הגג כשרה (ומה דהגמ' סלקא בתיקו, כ' המ"מ דיש גאונים דלא גרסי' אותו איבעיא בהגמ'), כיון דסו"ס יש כאן גוד אסיק.

אבל לכאו' א"א לומר כן בתוס', דא"כ מהי שאלת הגמ' בכלל, הא ודאי יש כאן גוד אסיק, וכמש"כ הרמב"ם. וגם מלשון התוס' לא משמע כן, שכ' דחשיב מחיצות ניכרות "טפי" מעמוד, ולדברי הגר"ח, אי"ז "טפי", הא כאן הן ודאי ניכרות, ואין שייך כלל להא דעמוד. והמאיירי הביא דבאמת יש פוסלין בציור דנעץ על שפת הגג משום דאין בה מחיצות ניכרות, וא"כ ודאי לא למד כצד זה של הגר"ח.

ג. ושאינה גבוהה עשרה טפחים מנלן

הק' הפני יהושע, ל"ל קרא, סברא הוא, דהא אין אדם דר בדירה סרוחה, וכדלעיל (עכ"פ לדעת רבא). ותי' דאה"נ, אלא דכיון דצריך ללמוד הדין מחיצות לענין שבת, וכמש"כ תוס', דמלימודים אלו נלמד ג"כ דין מחיצות לשבת, א"כ שוב נלמד גם לענין סוכה, כיון דדין המחיצות בשבת ובסוכה הוא אותו דין. ובוה כ' ליישב מש"כ הרע"ב על המשנה דטעם האיסור דפחותה מי' טפחים הוא משום דירה סרוחה, כיון דבאמת זהו הטעם לסוכה פחותה מי', וגם כולל הא דהוציין פסולין. עוד כ' ליישב דאולי צריך קרא לציור שפרס סדין תחת הסכך, והסכך פחות מי', דכמו דאמרי' לקמן דאם הנוי עצמו פחות מי' אינו אוסר, דאינו נחשב דירה סרוחה, אולי ה"ה אם הנוי מכסה הסכך דלא יהי' נחשב דירה סרוחה, ע"ש מש"כ לפקפק בזה. וע' בחי' רעק"א, שהק' על הפנ"י, דלימא דנפק"מ היכא דהיתה